

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 44 (1999), No. 3, 257--262

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/141001>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1999

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

jubilea zprávy

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY FYZIKÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA STŘEDNÍ ŠKOLE

To je téma celostátní konference, která proběhla ve dnech 15. – 17. října 1998 v kongresovém sále nové budovy Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci. Konferenci organizovala fyzikální pedagogická sekce JČMF ve spolupráci s katedrou experimentální fyziky PřF UP a s nakladatelstvím Prometheus. Na zahájení konference, konané ke 40. výročí vzniku fyzikální pedagogické sekce JČMF, promluvil rektor UP prof. RNDr. LUBOMÍR DVOŘÁK, CSc., který nad konferencí převzal záštitu, a 1. náměstek ministra školství mládeže a tělovýchovy ČR RNDr. VLADIMÍR ROSKOVEC, CSc. Oba řečníci ve svých projevech zdůraznili význam fyzikálního vzdělání mladé generace zejména s ohledem na uplatnění absolventů na trhu práce i v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie. Současně však upozornili na problémy, s nimiž se v praxi směřování k tomuto cíli setkává.

Vlastní program konference začal třemi úvodními referáty, které přednesli OLDŘICH LEPIL (Aktuální problémy fyzikálního vzdělávání na střední škole), EMANUEL SVOBODA (Názory učitelů fyziky na současnou výuku fyziky na gymnáziu) a KAREL BARTUŠKA (K současným problémům fyzikálního vzdělávání na gymnáziu). Další jednání konference bylo sledem 22 příspěvků a následných diskusí ke koncepci fyzikálního vzdělávání a postavení fyziky v současné školské soustavě, k aktuálním otázkám evaluačních standardů a vstupním požadavkům vysokých škol, ke kvalitě učebnic fyziky i k řadě dílčích problémů obsahu a metod výuky.

Konference se zúčastnilo na devadesát pracovníků jak z vysokých škol a školských institucí, tak učitelů, mezi nimiž převládali učitelé gymnázií. Ti tvořili více než polovinu

účastníků konference a jejich vystoupení dokumentovala potřebu vzájemné výměny názorů a zkušeností mezi vysokou školou připravující budoucí pedagogy a učiteli z praxe.

Z jednání konference vyplynula řada závěrů, které upozorňují na vážnost situace v oblasti fyzikálního vzdělávání. Jde především o objektivní zjištění, že úroveň této neopominutelné složky osobnosti vzdělaného člověka konce 20. století v posledních letech neustále klesá. Dramaticky také poklesl počet studentů gymnázií, kteří maturují z fyziky. Např. rozborem přijímacích zkoušek na elektrotechnické fakulty ČVUT v Praze a VUT v Brně je prokázáno, že nežádoucím způsobem mezi uchazeči o studium poklesl počet absolventů gymnázií, který je v současné době srovnatelný s počtem uchazečů z řad absolventů studijních oborů SOU. Jejich příprava je však na podstatně nižší úrovni a návratu k minulé praxi, kdy byla požadována ke vstupu na toto studium maturita z fyziky, brání sami akademičtí funkcionáři vysokých škol, neboť se obávají ještě většího poklesu počtu zájemců o studium a tím i menšího přínosu finančních prostředků.

Z komplexního souboru příčin tohoto nežádoucího stavu zdůraznili účastníci konference především nevyhovující stav učebního plánu gymnázia, který umožňuje omezit výuku fyziky na celkový počet 6 vyučovacích hodin ve čtyřletém gymnáziu, kdy se fyzika již v maturitním ročníku prakticky nevyučuje. Proto jako závěr konference byl vnesen požadavek na MŠMT, aby provedlo takovou úpravu učebního plánu, která by lépe odpovídala společenské potřebě fyzikálního vzdělání.

Předmětem kritiky byla i stagnace v oblasti evaluačních standardů středoškolské fyziky. Kvalitní zpracování těchto standardů a jejich přijetí státními orgány je nezbytným předpokladem zajištění úrovně vzdělávacích programů vytvářených v rámci liberalizovaného učebního plánu středních škol jednotlivými školami.

Účastníci konference také vyjádřili znepokojení nad masovým rozšiřováním pseudovědeckých postojů k realitě, jak jsou šířeny mnoha sdělovacími médii. Proto doporučili Jednotě českých matematiků a fyziků, aby se těmito otázkami aktivněji zabývala a po-

skytla učitelům materiál, který by jim byl nápomocen v nerovném boji s těmito tendencemi ignorace lidského poznání.

Z konference bude vydán sborník přednesených příspěvků, doplněný stručnou historií 40 let FPS JČMF a přehledem nejvýznamnějších akcí, které FPS za dobu své existence zorganizovala.

Nakladatelství Prometheus připravilo v rámci konference prodejní výstavku učebnic a dalších publikací, která se setkala s velkým zájmem účastníků. Ti navíc obdrželi jako pozornost nakladatelství několik publikací z edice Velké postavy vědeckého nebe.

Zpestřením konference byla exkurze do nových prostor anglické sekce a odborných učeben Gymnázia v Olomouci-Hejčíně a prezentace kalkulaček CASIO.

Konference byla i příležitostí seznámit učitele s novou budovou PřF UP, v níž sídlí část katedry experimentální fyziky, a moderní kongresový sál s přilehlými prostorami umožnil vytvořit pro tuto konferenci velmi dobrý rámec. To potvrzuje i skutečnost, že většina účastníků setrvala na jednání konference až do sobotního poledne 17. října, kdy se s dobrými pocity rozešli jak hosté, tak organizátoři z pořádajících institucí.

Oldřich Lepil

UDĚLENÍ CENY PROFESORA BABUŠKY ZA ROK 1998

V pátek 18. prosince 1998 udělily Česká společnost pro mechaniku a Jednota českých matematiků a fyziků již popáté Cenu profesora I. Babušky za nejlepší práci v oboru počítačových věd pro studenty a mladé vědecké pracovníky.

Cenu založil v roce 1994 významný český matematik IVO BABUŠKA (Zpravodaj JČMF (1997), č. 5–6, 11). Od podzimu 1968 působí ve Spojených státech amerických, nyní v Texas Institute for Computational and Applied Mathematics, University of Texas, Austin, TX. Od roku 1998 je z americké strany hlavním řešitelem společného americko-českého grantu *Reliability problems in the finite element method*. Jeho českým protějškem při řešení grantu je RNDr. MICHAL KŘÍŽEK, DrSc., z Matematického ústavu AV ČR v Praze.

Cenu profesora I. Babušky za rok 1998 získal Dr. VÍT DOLEJŠÍ z Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze za svou doktorskou disertační práci *Sur les méthodes combinant des volumes finis et des éléments finis pour l'écoulement des fluides compressibles sur des maillages non conformes*, kterou obhájil jak v Praze, tak na Université Méditerranée v Marseille (Francie).

Současně byla udělena další čestná uznání. Jako druhý se umístil Dr. Ing. DANIEL RYPL ze Stavební fakulty ČVUT v Praze se svou doktorskou disertací *Sequential and parallel generation of unstructured 3D meshes*. Na třetí místo se rozhodnutím hodnotitelské komise dostal Dr. JAN H. BRANDTS (nyní na University of New South Wales, Sydney, Austrálie) za svou práci *Acceleration of Krylov subspace methods by preprocessing of the initial residual*, jež vznikla během jeho ročního postdoktorandského pobytu v Matematickém ústavu AV ČR v Praze.

Další tři čestná uznání byla udělena za diplomové práce. V této kategorii byl první Ing. ALEŠ JANKA z Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni s prací *Overlapping Schwarz domain decomposition with coarse space grids appropriate to linear elasticity*.

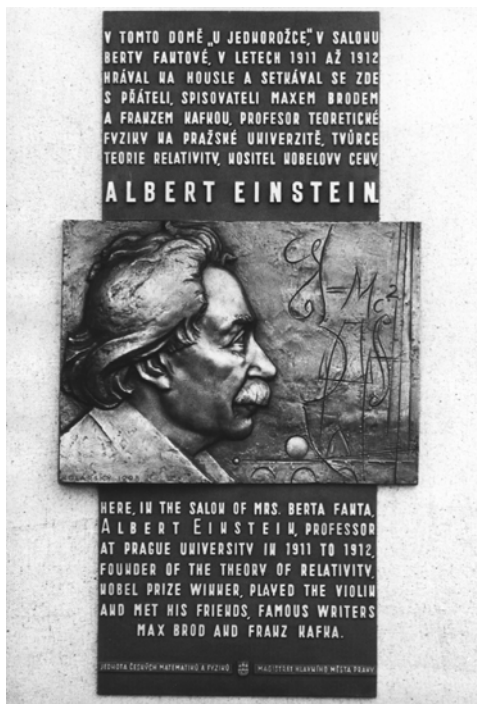
Druhé místo obsadil Mgr. JAN SLAVÍK z Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze za diplomovou práci *Řešení nelineárních konvektivně-difuzních problémů* a jako třetí se umístil Ing. ROBERT CIMRMAN z Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni se svou prací *Domain decomposition methods for solving the Burgers equation*.

Cena i uznání jsou udíleny každoročně a jsou spojeny s finanční odměnou.

Karel Segeth

NOVÁ PAMĚTNÍ DESKA NA POČEST ALBERTA EINSTEINA

Při příležitosti stodvacátého výročí Einsteinova narození uspořádala 14. března 1999 Jednota českých matematiků a fyziků ve spolupráci s dalšími institucemi (viz str. 261 až 262) slavnostní seminář v budově Univerzity Karlovy v Celetné ul. 20. Seminář byl zakončen odhalením pamětní desky Albertu Einsteinovi na Staroměstském nám. čp. 551/17.

V posledních staletích se pro dům, na němž nyní visí bronzová deska s českým a anglickým textem a reliéfem Alberta Einsteina, vžil název „U Jednorožce“ podle lékární, která byla v přízemí domu. Dříve nesl jméno „U Kamenného beránka“, jak to připomíná dochované znamení na Langweilově modelu Prahy. Po svém příchodu do Prahy v roce 1911 se Albert Einstein stal častým návštěvníkem úterních večerů v salonu Berty Fantové v tomto domě a živě se účastnil přednášek a filozofických debat na rozmanitá témata, např. Immanuel Kant, Cantorova transfinitní čísla, psychoanalýza a teorie relativity.

Einstein se zde setkával s židovskými intelektuály Maxem Brodem, Hugo Bergmanem, Felixem Weltschem a též Franzem Kafkou, který sem ale docházel zřídka. Do této společnosti zavedl svého mladšího kolegu Einsteina profesor matematiky Georg Pick¹⁾, s nímž se spřátelil brzy po příchodu do Prahy. Sbližovala je dvě témata. Prvním z nich byla

¹⁾ Viz A. ŠOLCOVÁ, M. KRÍŽEK: *Čas plyne, jméno zůstává: Albert Einstein*. PMFA 43 (1998), 265–277.

diskuse o matematických metodách, které později Einstein využil k formulaci obecné teorie relativity. Druhým společným zájmem byla hudba. Max Brod vzpomíná²⁾, jak v salonu Berty Fantové doprovázel Alberta Einsteina na klavír, když společně hráli Mozartovu houslovou sonátu. Einstein byl tenkrát na počátku své slávy a pobyt v Praze pro něho znamenal důležité pracovní období.

Nová deska je umístěna vpravo od pozdně renesančního portálu z dílny Benedikta Rieda³⁾. Einsteinův pohled směřuje k orloji, ke starobylému časoměrnému přístroji. Reliéf desky připomíná krátkou dobu pražského pobytu, první úvahy o obecné teorii relativity, ohyb světelného paprsku v blízkosti Slunce (viz obr.) v načrtnuté křivce nad Karlovým mostem, po němž Einstein procházel cestou do Klementina a rozmýšlel své přednášky. Most symbolizuje spojení mezi tvořivou fantazií a základem vědeckého poznání. Staroměstská mostecká věž, na jejíž východní stěně je znázorněna aristotelská kosmologická představa⁴⁾, nám připomíná, že tehdy Einstein netušil, že se jeho teorie stane základem novodobé kosmologie.

Vrypy symbolů na desce mají připomínat čáry na černé tabuli, z nichž výrazně vystupuje Albertovým rukopisem⁵⁾ $E = Mc^2$

²⁾ M. BROD: *Život plný bojů*. Nakladatelství Franze Kafky, Praha 1994, str. 156.

³⁾ Benedikt Ried (1454–1534) — německý architekt, mistr pozdně gotické klenby Vladislavského sálu v Praze, též dokončil chrám sv. Barbory v Kutné Hoře.

⁴⁾ Na východní stěně věže lze rozeznat členění výzdoby věže na pásma: na sublunární a supralunární sféru, kterou lze ještě rozdělit shora na sféru stálíc, sféru Slunce a sféru Měsíce. Číselná symbolika je spojena s časovými jednotkami (hodina, den, týden, měsíc, rok). Nejnižší sféra reprezentuje náš marnivý pozemský svět. Výjevy pod hranou konzol to vyjadřují zcela naturalisticky. Více o tom viz: Z. HORSKÝ: *Založení Karlova mostu a kosmologická symbolika Staroměstské mostecké věže*. Staletá Praha IX, Panorama, Praha 1979, str. 197–212.

⁵⁾ Einstein označoval hmotnost dnes neobvyklým symbolem \mathcal{M} , viz A. EINSTEIN: *Elementary derivation of mass and energy*,

a tvar houslí, jejichž struny se rozechvívaly v salonu Berty Fantové⁶). Obrys houslí a jejich otvory kafevsky paradoxně evokují u jedněch hudbu a u druhých pak symbol integrálu.

Námět desky vznikl v průběhu roku 1998 z podnětu autorů tohoto příspěvku, kteří zároveň poskytli podklady a konzultace pro její výtvarné zpracování akad. soch. Zdeňkem Kolářským. O uskutečnění celého projektu se význačně zasloužila JČMF a Magistrát hl. města Prahy, jejichž názvy nalezneme v dolní části pamětní desky⁷).

Mistr Zdeněk Kolářský (* 1931) je rodák z Kostelce nad Orlicí, kam také v poslední době přemístil svůj ateliér. Studoval na průmyslové škole sklářské v Železném Brodě a na Vysoké škole umělecko-průmyslové. Po ukončení studia se zabýval převážně medailérskou tvorbou (např. medaile JČMF). Je také známý tvorbou mincí, insignií fakult univerzit (např. MFF UK) a městských znaků. Všichni, kteří se pojišťují, znají jeho tři svázané lipové listy, emblém České pojišťovny⁸).

Slavnost odhalení pamětní desky zahájil pěvecký sbor Divertimento Chor. Při projevu předsedy AV ČR prof. Ing. Rudolfa Zahradníka, DrSc., si posluchači mohli opět uvědomit, kolik rozměrů má na konci 20. století Einsteinovo jméno. Desku pak odhalil primátor hl. města Prahy ing. arch. Jan Kasl, který připomněl relativitu času v dnešní uspěchané době. Děkan Matematicko-fyzikální fakulty UK prof. RNDr. Bedřich Sedlák, DrSc., stručně vložil Einsteinovo postavení ve světě fyziků a Einsteinovu roli profesora teoretické fyziky na německé univerzitě v Praze. Doc. RNDr. Jan Palouš, DrSc., ředitel Astronomického ústavu AV ČR, vysvětlil, čím přispěl Albert Einstein k porozumění

vývoje vesmíru. Na závěr vyslovil místopředseda Jednoty českých matematiků a fyziků doc. Ing. Štefan Zajac, CSc., poděkování Magistrátu hl. města Prahy a Nadaci Franze Kafky, kteří projekt finančně podpořili, a věnoval se vysvětlení, jak časné a s porozuměním přijala česká fyzikální veřejnost teorii relativity především zásluhou prof. Františka Závíšky a prof. Václava Hlavatého.

Einsteinův pobyt v Praze připomínaly již dříve pamětní desky umístěné na dvou místech mimo střed města.

1. Praha 2, Viničná 7

V budově Přírodovědecké fakulty UK sídlil v době Einsteinově fyzikální ústav německé univerzity. Einstein zde měl pracovnu a později také přednášky. Na stěně ve vestibulu vlevo od vchodu je umístěn reliéf hlavy Einsteina na desce z laminátu patinovaného na bronz se stručným textem a životními daty. Byl osazen k 10. výročí jeho úmrtí v roce 1965. Umístění a odhalení reliéfu bylo výsledkem snah členů vědecké rady PřF UK, zejména doc. RNDr. Chruchoše Troníčka, CSc., z katedry antropologie a prof. RNDr. Jaromíra Seiferta, DrSc., z katedry fyziologie rostlin, tehdejšího prorektora UK⁹). Autor reliéfu Petr Šturma (1930 Čáslav–1995 Praha), žák profesorů AVU Jana Laudy a Otakara Španiela, se věnoval řadu let tvorbě plastik a medailí¹⁰). Jiné Šturmovo dílo přijala Národní galerie: cínovou bustu profesora matematiky Karla Petra, jehož vzdálená příbuzná byla Šturmova matka (rozená Petrová).

rukopis, Schwadron Collection, J.N.U.L., Jerusalem 1946.

⁶) Berta Fantová (1865–1918), matka profesora Otto Fanty, viz dopis Maxe Broda F. Kafkovi z 20. 12. 1918, *Max Brod – Franz Kafka, Příkladství*, výbor z korespondence, Hynek, Praha 1998, str. 212.

⁷) Desku odlil kovolijec Ivan Mráz.

⁸) Zájemcům o dílo Z. Kolářského doporučujeme navštívit kabinet medailí v Městském muzeu v Lanškrouně.

⁹) Za pomoc při vysvětlení okolností spojených se vznikem této desky děkujeme zvláště prof. RNDr. Miroslavu Brdičkoví, DrSc., akad. soch. Zdeňku Kolářskému, PhDr. Václavu Procházkovi, akad. mal. Aleně Antonové, doc. RNDr. Chruchoši Troníčkovi, CSc., a Ing. Jiřímu Jantovi, CSc.

¹⁰) V článku P. MÁLKA: *Praha si připomíná nositele Nobelovy ceny, Vesmír 64* (1985), str. 702, se nesprávně uvádí jméno autora reliéfu Petr Štursa i nesprávný rok umístění desky 1956.

2. Praha 5, Lesnická 7

V Lesnické ulici¹¹⁾ č. 7 na Smíchově, vlevo od vstupu do domu, kde Einsteinovi bydleli, byla v roce 1979 k stému výročí narození Alberta Einsteina odhalena bronzová pamětní busta autorů akad. soch. Milana Bendy (*1941) a ing. arch. Ivana Hněvkovského (*1943). Toto zdařilé dílo vzniklo z podnětu pracovníků Československé akademie věd. M. Benda byl umělecky ovlivněn svým otcem Břetislavem Bendou a na AVU byl žákem profesora Vincence Makovského a později Karla Lidického. Samostatnou činnost zahájil v roce 1968. Je oceňován za tvorbu figurálních a portrétních plastik. Vytvořil jich více než šedesát. Mezi nimi vyniká kromě Alberta Einsteina též Josef Mánes a Jaroslav Seifert. V poslední době se věnuje také restaurátorské činnosti.

Jen málo vědcům se dostane té pocty, že v jednom městě mají až 3 pamětní desky. Kromě Alberta Einsteina si připomínáme na třech místech v Praze ještě také Johanna Keplera.

Alena Šolcová a Michal Křížek

SEMINÁŘ KE 120. VÝROČÍ NAROZENÍ ALBERTA EINSTEINA

V neděli 14. března 1999 se konal slavnostní seminář věnovaný 120. výročí narození Alberta Einsteina. Seminář uspořádala pražská pobočka Jednoty českých matematiků a fyziků ve spolupráci s Matematickým ústavem AV ČR a Matematicko-fyzikální fakultou UK v Modré posluchárně v budově Karlovy univerzity v Celetné 20. Program byl určen nejširší veřejnosti. Seminári předsedal doc. RNDr. KAREL SEGETH, CSc., ředitel Matematického ústavu AV ČR, který se zasloužil o naplnění bohatého programu semináře a dodržení časového harmonogramu, aby účastníci mohli přihlížet další části Einsteinových oslav — odhalení pamětní desky na Staroměstském náměstí.

Na seminári zazněly tyto příspěvky:

¹¹⁾ V roce 1911 se tato ulice nazývala Třebízského.

- prof. RNDr. IVAN NETUKA, DrSc.:
Georg Pick: matematický kolega Alberta Einsteina,
- doc. RNDr. MARTIN ŠOLC, CSc.:
Einstein v Praze, ohyb světla a gravitační čočky,
- doc. RNDr. JOSIP KLECZEK, DrSc.:
 $E = mc^2$,
- RNDr. MICHAL KRÍŽEK, DrSc.:
Zdánlivě nadsvětelné rychlosti a princip časové čočky,
- doc. RNDr. JOSEF JELEN, CSc.:
Paradoxy prostoročasu,
- doc. Ing. IVAN ŠTOLL, CSc.:
Einstein a kvantová fyzika.

V úvodní přednášce přiblížil prof. IVAN NETUKA z MFF UK život a dílo profesora Georga Picka, matematika, který působil na pražské německé univerzitě 46 let od roku 1883. V době, kdy Albert Einstein pobýval v Praze, se profesor Pick věnoval otázkám ne-eukleidovské geometrie. Příkladem je jedna z disertačních prací, které Pick vedl právě v době Einsteinova pobytu. S Einsteinem se rychle spřátelil, diskutovali spolu o matematice a nejen o ní.

Otázka, zda ovlivnil Georg Pick Einsteina v rozpravách o matematických metodách před dokončením obecné teorie relativity, zůstává stále otevřená. Dosud nemáme dosti dokumentů pro vysvětlení vztahů v trojúhelníku Einstein, Praha, Pick. „*Nejkrásnější, co můžeme prožít, je tajemno. . .*“, zakončil Einsteinovým citátem prof. Ivan Netuka svou přednášku.¹²⁾

Ve druhém příspěvku se doc. MARTIN ŠOLC z MFF UK věnoval souvislostem mezi ohybem světla, objevem gravitačních čoček a Einsteinovým pražským pobytem. Problematika šíření světla v gravitačním poli je stará více než dvě stě let a vzušovala jak matematiky, tak fyziky i filozofy.

Ačkoliv byla první gravitační čočka objevena teprve v roce 1979, Einstein se věnoval tomuto jevu již mnohem dříve. Popud mu k tomu dal elektroinženýr českého původu Rudi Mandl, který Einsteina kontaktoval již

¹²⁾ Viz NETUKA, I.: *Georg Pick — pražský matematický kolega Alberta Einsteina* v tomto čísle, str. 227–232.

v roce 1935. O rok později vyšlo v časopise *Science* Einsteinovo pojednání o gravitační čočce. Pozoruhodné je, jak prozradil v závěru svého příspěvku doc. Šolc, že Einstein provedl podobné výpočty již v době pražského pobytu v roce 1911, jak o tom svědčí jeho zápisník. Na práci poněkud pozapomněl a tytéž vzorce odvodil ve třicátých letech znovu. Problému fotometrického efektu gravitačních čoček se věnoval ve stejné době též český astronom František Link, pozdější ředitel Astronomického ústavu v Ondřejově.¹³⁾

Dlouhým potleskem byla zakončena záněná přednáška doc. JOSIPA KLECZKA z AÚ AV ČR, který přístupně vyložil, jak nešetrně se získává energie na Zemi a jak efektivní energetické procesy probíhají ve vesmíru.

Mnoha studentům a učitelům leží v hlavě otázka zdánlivě nadsvětelných rychlostí. Matematické objasnění tohoto paradoxu vyložil dr. MICHAL KŘÍŽEK z MÚ AV ČR.¹⁴⁾ Zdánlivě nadsvětelná rychlost byla zaznamenána v souvislosti s výtrysky plazmatu z kvazarů již v roce 1970. V roce 1994 byl tento jev potvrzen při objevu mikrokvarzu, který je vzdálen od Země pouze 40 000 světelných let a je tedy v naší galaxii, takže nemusíme při jeho studiu brát v úvahu rozpínání vesmíru. Příčina paradoxu spočívá v tom, že světlo k nám z počáteční a koncové fáze pozorovaného jevu putuje s časovým rozdílem. Pozorované nadsvětelné rychlosti u vzdálených kvazarů je třeba opatrně interpretovat, protože zorný úhel se v důsledku rozpínání vesmíru mění.

Doc. JOSEF JELEN z FEL ČVUT seznámil posluchače s některými paradoxy speciální teorie relativity a v závěru výkladu o jejich charakteru povzbudil posluchače k zamýšlení nad jedním z nich.

Text poslední přednášky doc. IVANA ŠTOLLA z FJFI ČVUT byl úvahou nad tím, za co vlastně získal Einstein Nobelovu cenu. Je uveřejněn v *Rozhledech matematicko-fyzikálních* 76 (1999), č. 2.

Seminář byl zakončen v prostorách Karolina diskusí spojenou s občerstvením. Zvláštní poděkování náleží paní DANIELE STARÉ a všem dalším spolupracovníkům, kolegyním Mgr. BOŽENĚ ROŠOVÉ z FSV ČVUT, Mgr. ZDEŇCE CRKALOVÉ z ÚM VŠCHT, pracovnícím organizačního odd. rektorátu UK a studentům MFF UK a FSV ČVUT, bez nichž nebylo možno zajistit hladký průběh této části programu.

Slavnost pokračovala odhalením pamětní desky Albertu Einsteinovi na Staroměstském nám. čp. 551/17.

Mezi téměř třemi sty posluchači bylo překvapivé množství studentů středních a vysokých škol, docentů a profesorů z Čech a Moravy. I když na seminář nebyli zvláště zváni zahraniční hosté, v pamětní knize pražské pobočky můžeme číst: Milano, Sydney, Amsterdam. Ze zahraničních hostů můžeme uvést např. dr. Jamese C. Whita, vedoucího redaktora časopisu *Mercury* Pacifické astronomické společnosti ze San Franciska. Pozoruhodný byl věkový rozdíl účastníků celé slavnosti — 95 let! Nejstarší byl František Vrána (96 let), otec teoretického fyzika Jiřího Vrány a zároveň učitel autora pamětní desky Z. Kolářského, a nejmladší účastník David Vokrouhlický ml. (1 rok). Potvrzuje to pravdivost jedné z posledních vět, které na semináři zazněly, že i kdyby A. Einstein nevytvořil teorii relativity, přesto by byl nejznámějším fyzikem naší doby. I když víme, že slavnosti neměl v oblibě, semináři věcných příspěvků by přihlížel bez rozpaků se stejným zájmem jako ostatní účastníci.

Alena Šolcová

¹³⁾ Viz ŠOLC, M.: *Gravitační čočky, Einstein a Praha* v tomto čísle, str. 233–248.

¹⁴⁾ Viz KŘÍŽEK, M.: *Proč ve vesmíru pozorujeme zdánlivě nadsvětelné rychlosti?* v tomto čísle, str. 218–226.